

SK Report 8

SPRÁVA O PREZENTÁCII SLOVENSKEJ POLITICKEJ SCÉNY V MÉDIÁCH

Správa č. 8: obdobie od 12.októbra do 8. novembra 1998

Uverejnená 27. novembra 1998

Projekt MEMO 98 sa formoval v období apríl - jún 1998 za účelom systematického sledovania mediálnej prezentácie volieb do Národnej rady Slovenskej republiky. V období júl - september 1998 monitorovalo MEMO 98 štyri najmienkotvornejšie elektronické médiá - TV Markíza, STV, Rádio Twist, SRo a päť tlačných médií - Nový čas, Prácu, Pravdu, Slovenskú Republiku a SME.

Počas troch mesiacov MEMO 98 pravidelne vydávalo správy o výsledkoch monitoringu médií a poskytovalo ich širokej verejnosti, médiám, politickým stranám, dozorným orgánom, zástupcom pozorovateľských misií a ďalším zainteresovaným inštitúciám. Zistenia MEMO 98 nemali slúžiť na podporu niektorého kandidáta alebo politickej strany. Dodržiavaním presne stanovených a prísnych metód sa MEMO 98 usilovalo poskytovať informácie, ktoré slovenskej verejnosti napomohli dozvedieť sa skutočnosti, nevyhnutné pri správnom rozhodovaní sa vo voľbách.

MEMO 98 je nezávislá a nadstranícka organizácia, ktorá v súčasnosti už viac ako pätnásť týždňov monitoruje vysielanie významných elektronických médií s celoštátnou pôsobnosťou a pripravuje projekt monitoringu vysielania vybraných regionálnych elektronických médií v súvislosti s voľbami do orgánov samosprávy obcí. MEMO 98 plánuje realizáciu ďalších projektov, súvisiacich s právami občanov na získavanie vyvážených a neskreslených informácií. Realizáciou týchto projektov sa chce MEMO 98 aktívne podieľať na procese vytvárania korektného a demokratického mediálneho priestoru na Slovensku.

Ôsma správa zahŕňa výsledky monitoringu významných elektronických médií v období od 12. októbra do 8. novembra. Predkladáme vám výsledky za obdobie viac ako dvoch týždňov pred vymenovaním novej slovenskej vlády. K dispozícii máme aj výsledky monitoringu elektronických médií počas desiatich dní odo dňa vymenovania vlády. Závery nášho monitoringu naznačujú, že zmena vládnej moci sa prejavila v odlišnosti prezentovaných informácií o vláde i v istej zmene dlhodobých trendov v prezentácii skutočností o účastníkoch politickej súťaže. Výsledky nášho monitoringu sú prístupné na internetovskej stránke MEMO 98 na adrese: <http://www.memo98.sk>

NAJDÔLEŽITEJŠIE POSTREHY

V ostatnom období prebiehalo konštituovanie nového parlamentu a vlády. V období pred vymenovaním vlády bolo vysielanie médií poznamenané prebiehajúcimi rozhovormi štvorkoalície, pričom priestor vo vysielaní mala najmä kauza SDĽ - SMK a formovanie vlády. Po zostavení vlády bola pozornosť médií sústredená na jej predstavenie a činnosť, čo sa prejavilo na množstve priestoru, ktorý vláda v médiách dostala.

Počas prvých desiatich dní od dátumu vymenovania vlády venovali elektronické médiá podstatnú časť svojho vysielacieho priestoru informáciám o vláde - STV 39,8 %, TV Markíza 45,9 %, SRo 57,1 % a Twist 66,2%, pričom tieto informácie boli zväčša pozitívne a neutrálne.

Na rozdiel od predchádzajúceho obdobia STV sprostredkovala divákovi väčší počet neutrálnych správ o vláde. Monitorovací tím zaznamenal pozitívnu aj negatívnu prezentáciu vlády. Tento posun ku vyváženejšiemu charakteru spravodajstva STV možno hodnotiť pozitívne, avšak prezentácia skutočností o ostatných politických subjektoch zostáva v podstate nezmenená.

STV ponúkla divákovi väčšinou negatívny obraz o SDK, SMK a SOP. Pozitívne aj negatívne boli zobrazované HZDS a SDL.

Časový priestor, venovaný jednotlivým koalíčným i opozičným politickým stranám v TV Markíza bol rozdelený rovnomerne. Prezentácia HZDS bola prevažne negatívna, všeobecne vyvážený obraz priniesla TV Markíza o stranách SDL, SDK, SMK a SOP.

Rádio Twist venovalo dvojnásobný priestor stranám vládnej koalície - 19,3 % v porovnaní so stranami súčasnej opozície - 9,6 %. Zo strán získala najviac priestoru SDK - 12,7 %. V SRo dostali skupiny koalíčných i opozičných strán približne rovnaký priestor, pričom najviac priestoru získala strana SDL - 9,2 %.

TELEVÍZIA

Výsledky monitorovania STV a televízie Markíza v období pred a po vymenovaní novej slovenskej vlády do 8. novembra naznačujú, že STV si ako verejnoprávna inštitúcia stále dostatočne neplní svoju úlohu vyvážene informovať občanov. Pozitívnu zmenou v ostatnom období je väčší počet správ, ktoré MEMO 98 charakterizuje ako neutrálne a taktiež spravodlivejšie poskytovanie priestoru stranám koalície a opozície. Prítomnosť poslancov koalície i opozície v STV sa prejavila v pestrejšej palete názorov, ktoré STV divákovi ponúka. Avšak MEMO 98 od začiatku pôsobenia projektu, teda od júla 1998, upozorňuje na spôsob, akým sú informácie zo strany verejnoprávnej STV prezentované. Dá sa povedať, že STV v čase kreovania novej vlády i po jej vymenovaní pokračuje vo vysielaní príspevkov, ktoré prezentujú iba jednu časť názorového spektra. Tento trend sa viditeľne prejavuje najmä v produkcii komentárov či relácií " Bez komentára", " Názory" a "Poznámka". Tieto zaujaté a tendenčné príspevky sú súčasťou spravodajstva STV a ich vysielaním STV hrubo porušuje kritériá vyváženosti a nenapĺňa želaný verejnoprávny charakter. Vysielanie STV bolo výrazne poznačené aj zmenami vo vedení televízie, kedy STV produkovala emocionálne podfarbené príspevky, obhajujúce vedenie STV ako aj činnosť STV v období pred voľbami.

STV v období po vymenovaní vlády venovala 38,9 % vysielacieho času vláde, pričom jej obraz bol pozitívny i negatívny. Prezentácia súčasných koalíčných strán SDK, SMK a SOP bola prevažne negatívna a tieto strany mali spolu 17,4 % vysielacieho priestoru. SDL bolo venovaných 11 % priestoru, ktorý obsahoval množstvo vyvážených informácií. Rovnako pozitívne, negatívne aj neutrálne informácie boli ponúkané o HZDS, ktoré malo v spravodajstve STV 19,7 % vysielacieho času.

V období po vymenovaní vlády TV Markíza venovala 45,9 % vysielania informáciám o aktivitách vlády, pričom tento priestor bol prevažne pozitívny. Dlhodobý trend negatívneho zobrazovania vlády v TV Markíza bol teda prerušený dňom vymenovania novej slovenskej vlády. Spravodajské pokrytie HZDS bolo naďalej prevažne negatívne. Obraz ostatných politických subjektov v TV Markíza bol pozitívny, negatívny aj neutrálny.

V ostatnom monitorovanom období TV Markíza odvysielala niekoľko spravodajských blokov, ktoré boli názorovo nevyvážené:

12.10. Správa o činnosti SIS z pohľadu zástupcu SDK. V príspevku odzneli iba kritické názory jednej

strany, bez vyjadrenia dotknutých zástupcov bývalej vládnej koalície a SIS. Nad rámec vecného spravodajstva boli v správe pri slovách komentátora o odchádzajúcej vláde použité ilustračné zábery volebného billboardu HZDS s V. Mečiarom, odvážaného z mítingu, alebo spomalené zábery fajčiaceho Ivana Lexu, zahaleného v oblakoch dymu, ktoré mali pravdepodobne evokovať neprehľadnosť a tajuplnosť bývalého riaditeľa SIS.

14.10. Správa o spore denníka SME a MZV. Priestor na vyjadrenie svojho stanoviska dostali iba zástupcovia SME. Vyjadrenia zástupcov druhej strany v správe neodzneli.

16.10. Príspevok venovaný pôsobeniu STV z hľadiska jej verejnoprávnosti očami vtedajších opozičných politikov. Išlo o zjavne nevyváženú správu, pretože chýbalo stanovisko predstaviteľov STV a bývalých koalíčných poslancov. Správa bola uvedená informáciami z denníka Mladá Fronta, kde boli v negatívnej súvislosti spomínaní STV a V. Mečiar.

18.10. Príspevok o financovaní pobytu členov Britskej helsinskej skupiny na Slovensku Slovenskou informačnou agentúrou. V správe odzneli názory, obviňujúce riaditeľa SIA - M. Zöldyho z úmyselného prisluhovania vtedajšej vládnej moci a zneužívania prostriedkov SIA. Správa bola názorovo nevyvážená a obvinená strana nemala možnosť sa ku spomínaným obvineniam vyjadriť.

29.10. Redaktor TV Markíza požiadala v parlamente I. Lexu o odpoveď na otázku. I. Lexa sa odmietol k otázke vyjadriť a redaktora ignoroval. Namiesto toho, aby v správe jednoducho uviedli, že sa odmietol vyjadriť, ukázali jeho dvadsaťsekundové "ignorovanie" redaktorovej otázky, čím umocnili v príspevku prezentovaný obraz "zlého" I. Lexu.

TV Markíza odvysielala niekoľko spravodajských blokov, ktoré neinformovali o skutočnostiach vyčerpávajúco. Tento trend má však trvalo výraznejšiu podobu vo verejnoprávnej STV. Na množstvo nevyvážených správ v STV sme upozorňovali v priebehu celého obdobia monitoringu a je zrejmé, že STV pokračuje v produkcii nevyvážených správ aj po parlamentných voľbách:

V októbri sa niekoľkokrát v roli komentátora vnútro politickej situácie objavil riaditeľ STV I. Kubiš. Komentáre boli venované prudkej kritike budúcej vlády a jej predstaviteľov. I. Kubiš sa tiež venoval téme svojho pôsobenia vo funkcii riaditeľa STV a obhajobe politiky bývalého predsedu vlády:

12.10. Vnútro politický komentár - (5.min. 15.s.) " Opozícia nevie prežiť fakt, že STV neprijala po vzore Markízy a jej ideologicky podobných médií úlohu besného odstrelovača výnimočného človeka a všetkého pozitívneho, čo pre tento národ urobil."

20.10. Vnútro politický komentár - (4.min. 19. s.)" Opozícia na základe svojho teoretického víťazstva, mimochodom ktoré vôbec nie je jej vlastným dielom, ale pomstou zahraničných síl.....preto vážení opozičníci, samozvaní mediálni experti... prestaňte ohlupovať a zavádzať."

12.10. Správa o vývoji hosp. politiky. Novo sa tvoriaca vláda bola obvinená z nepriaznivých ekonomických opatrení, realizovaných NBS, ešte v období, kedy nebolo jasné kto bude budúcu vládu tvoriť.

14.10. Správa o odročení súdneho konania medzi spoločnosťou Gamatex a P. Ruskom. V príspevku bol P. Rusko okrem iného obvinený z tunelovania Markízy. M. Dzurinda a I. Budaj boli označení ako Ruskovi napomáhajúci pri znovuovládnutí Markízy. Správa bola tendenčná a obvinené osoby nedostali žiaden priestor na vyjadrenie svojich stanovísk.

19.10. Bez komentára. Venované ekonomickej dôveryhodnosti Nafty Gbely. V príspevku bol niekoľkosekundový výrok B. Schmögnerovej dve minúty komentovaný predstaviteľom Nafty Gbely. V takto koncipovanom príspevku bolo možné vnímať B. Schmögnerovú ako niekoho, kto má minimálne nedostatočné informácie a nerozumie sa problematike.

21.10. Poznámka. Venovaná možným, pre Slovensko negatívnym dôsledkom vstupu SMK do vlády. " Známa je veta slovenského klasika, že Moravčíkova vláda visela na šnúrke od Durayových gatí. Teraz sa k Durayovi pridali Bugár a Nagy a zo svojich šnúrok splietajú pevnejšiu slučku. Do nej už nedočkavo strkajú hlavu strany doterajšej opozície. ", " Pokiaľ chodili Durayovci, Bugárovci a Nagyovci ako poslanci Slovenskej Národnej Rady sa radiť do Budapešti, čo budú robiť, ak budú sedieť v ministerských kreslách slovenskej vlády?"

23.10. Komentár týždňa. Venovaný kritike opozičných strán, najmä v súvislosti s avizovaným vstupom SMK do vlády.

"... je na mieste zapochybovať, či budú papierové sľuby SMK skutočnou zárukou , že sa maďarský nacionalizmus a ireidenta nestane súčasťou oficiálnej vládnej politiky."

26.10. Bez komentára. STV uviedlo zábery z predvolebného mítingu SDK, kde M. Dzurinda prezentoval názor, že SDK je za neprivatizáciu plynárenského priemyslu. Príspevok pokračoval aktuálnymi zábermi z tlačovej besedy SDL, kde J. Migaš oznámil, že SDL nie je za vstup súkromných prostriedkov do niektorých "strategických" podnikov na rozdiel od ostatných koalíčných partnerov. V tejto súvislosti spojené názory mohli vyvolávať dojem, že SDK porušuje svoje predvolebné sľuby.

29.10. Bez komentára. Zostrih obrazov a situácii z politického života V. Mečiara. Celý zostrih mal apoteózný charakter a trval takmer 6. minút. STV tým v predvečer vymenovania novej vlády pripomenula divákovi množstvo "pozitívnych" obrazov zo života V. Mečiara, ktoré by si asi občania Slovenska mali zapamätať.

STV uviedla zábery z tlačovej konferencie , kde B. Schmögnerová predstavila pohľad novovymenovanej vlády na hospodársku politiku. Na niektoré tvrdenia B. Schmögnerovej reagoval S. Kozlík, vopred pripravený reagovať na tému. Okrem iného S. Kozlík označil niektoré ekonomické pohľady za smiešne naivné, na jeho názory už však nemala možnosť reagovať B. Schmögnerová, ani iný zástupca vlády.

Tento spôsob umelo vyvolanej konfrontácie je na STV veľmi frekventovaný a na STV bol v uplynulých mesiacoch využívaný v prospech predstaviteľov bývalej vládnej koalície.

2.11. Správa informujúca o otvorenom liste redaktora STV P. Kapustu. Autor naznačil všeobecný trend prenasledovania novinárov s iným politickým názorom ako má súčasná vládna koalícia. Výpoveď P. Kapustu bola namierená voči P. Schusterovi ako aj J. Čarnogorskému bez možnosti ich vyjadrenia sa.

5.11. Poznámka. Časť správy z bola venovaná oznámeniu poslancov NR SR o fyzickom útoku na redaktora STV P. Kapustu s komentárom, ktorý hovoril o znevažovaní až bagatelizovaní tejto informácie súčasnými vládnymi činiteľmi. V príspevku bol naznačený trend ďalšieho vývoja v takomto štýle (Útoky na novinárov " ...súdiac podľa dnešných reakcií sa asi stanú všednou súčasťou nášho života.").

Správa o fyzickom útoku na redaktora STV P. Kapustu. P. Kapusta dostal priestor na opísanie celej situácie útoku na svoju osobu, ktorú spáchal podľa jeho tvrdenia priaznivec SDK. P. Kapusta neobvinil z útoku SDK, no nepriamo obvinil z vytvorenia takejto nenávisťnej atmosféry voči určitým ľuďom a názorom celú vládnu koalíciu.

7.11. Vnútropolitický komentár. Ostrá, tendenčná kritika zo strany komentátora P. Kapustu na celú vládnu koalíciu s výnimkou SDL a osobitne R. Fica, ktorý však doplatil podľa komentátora na svoju zásadovosť neobsadením žiadneho významného postu. Inak sa komentár niesol v jasne diskreditačnom tóne hlavne voči SDK - " militantná SDK " a SMK. Vládna koalícia je obvinená z neúprimnosti a vynútenej ústretovosti voči západu i maďarskej lobby. Vládny kabinet "Dzurindovci"

má na svedomí "celoplošný revanš " a " masové čistky " .

Bez komentára. Účelový príspevok zameraný voči B. Schmögnerovej. Správa o privatizácii neprivatizácii š. p. Slovenský energetický podnik s použitím viacerých archívnych materiálov, účelovo zostrihaných do jedného celku relativizujúceho pravdivosť tvrdení B. Schmögnerovej.
ROZHLAS

Počas obdobia pred parlamentnými voľbami informoval Slovenský rozhlas o vláde prevažne pozitívne. V období po parlamentných voľbách bol obraz vlády v SRo viac neutrálny ale aj pozitívny. Tento trend neutrálnej a pozitívnej prezentácie vlády v Slovenskom rozhlase sa nezmenil ani po vymenovaní novej vlády. SRo naďalej informuje o vláde prevažne neutrálne a pozitívne. Z politických strán najviac priestoru v SRo dostalo v období pred aj po vymenovaní vlády HZDS, pričom tieto informácie boli väčšinou neutrálne. Pomerne veľký priestor v porovnaní s ostatnými koalíčnými stranami bol venovaný SDL - 9,2 %. Ostatné koalíčné strany SDK, SMK a SOP mali v Slovenskom rozhlase v období po vymenovaní vlády spolu 3,8 % vysielacieho času.

Spravodajské vysielanie Twistu bolo v posledných štyroch týždňoch venované informáciám o tvorbe novej vlády a jej činnosti. Od 12. do 29. októbra v čase konštituovania vlády získali strany SDL, SDK, SMK a SOP 67,1 % vysielacieho priestoru a boli vykresľované prevažne kladne. Počas prvých desiatich dní vlády od 30. októbra do 8. novembra mala novovymenovaná vláda 66,2 % priestoru a bola zobrazovaná viac pozitívne a neutrálne. Informácie o vláde tvorili prevažnú časť spravodajstva Twistu, informácie o jednotlivých politických stranách tvorili 29 % spravodajského priestoru vo vysielaní. Súčasným opozičným stranám HZDS a SNS bolo venovaných 9,6 % vysielania, pričom tieto subjekty boli vykreslené pozitívne, negatívne alebo neutrálne.

ZÁVER

Údaje z posledných týždňov monitoringu poukazujú na pokračujúcu tendenciu niektorých médií ponúkať občanom názor iba jednej časti politického spektra. Alarmujúcou je najmä produkcia zaujatých a nevyvážených spravodajských príspevkov, v ktorých verejnoprávna STV porušuje základné pravidlá novinárskej etiky a svojim divákovi predkladá skreslené, zaujaté alebo neúplné informácie. MEMO 98 pokračuje v monitoringu elektronických médií a o svojich zisteniach bude pravidelne informovať formou pravidelných mesačných správ. V prípade, že objavíme skutočnosti, ktoré významným spôsobom znemožnia občanovi prístup k presným a neskresleným informáciám, MEMO 98 na tieto skutočnosti upozorní.

V prílohe prinášame grafické zobrazenie priestoru, ktorý významným politickým stranám a vláde poskytli jednotlivé monitorované média. Súčasťou prílohy sú tiež grafy ilustrujúce tendenciu daných médií vykresľovať tieto politické strany v pozitívnom alebo negatívnom svetle.

MEMO 98 je čiastočne financované z grantu od Pro MEDIA Slovakia, programu pomoci médiám, ktorý riadi IREX a financuje USAID.